

(ה) עובד עירייה, העובד בעבודת חוץ על מנת לקבל פרס בניגוד להוראות סעיף זה, דינו — קנס פי שלושה משווי הפרס שניתן בעד אותה עבודה.

(ו) הוראות סעיף זה אינן גורעות מהוראות סעיף 91.

מ ש ה ש פ י ר א
שר הפנים

מ ש ה ש ר ת
ראש הממשלה

י צ ח ק ב ן - צ ב י
נשיא המדינה

מספר 43

הגדרות

חוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו—1955 *

1. בחוק זה —

„בית חולים“ — כמשמעותו בפקודת בריאות העם, 1940¹ ;

„חולה“ — הסובל ממחלת נפש ;

„מנהל“ — מנהל רפואי של בית חולים ;

„פסיכיאטר מחוזי“ — רופא שנתמנה על ידי שר הבריאות להיות פסיכיאטר מחוזי לענין חוק זה, וכולל סגן פסיכיאטר שנתמנה כאמור ;

„קרוב“ — בן-זוג, אב, אם, בן, בת, את, אחות, סב, סבה, מאמץ, מאומץ.

אשפוז חולה על-
פי תעודת רופא

2. (א) לא יתקבל חולה לבית חולים אלא על פי תעודת רופא ; והוא, כשאין בחוק זה הוראה אחרת.

(ב) תקפה של תעודת הרופא הוא חמישה עשר יום מהיום שבו ניתנה.

אשפוז
על ידי מנהל

3. מנהל, או רופא אחר שהוסמך לכך על ידי, רשאי לקבל חולה לבית החולים ללא תעודת רופא, אם בדק את החולה ומצא שקבלתו לבית החולים אינה סובלת דיחוי, או אם ביקש החולה להתקבל לבית החולים מרצונו החפשי.

התנגדות
לקבלת חולה

4. התנגד אדם לקבלת חולה לבית חולים, אין לקבלו אלא באישור פסיכיאטר מחוזי.

חולה מסוכן
לעצמו
או לציבור

5. נוכח פסיכיאטר מחוזי כי חולה עלול לסכן את עצמו או את הזולת, חייב הוא להורות, בכתב, שהחולה יאושפז בבית חולים.

אשפוז חולה
על פי צו
בית משפט

6. (א) הועמד נאשם לדין פלילי, ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו שלו, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפז בבית חולים.

(ב) הועמד נאשם לדין פלילי, ובית המשפט מצא כי הנאשם עשה את מעשה העבירה שהואשם בו, אבל החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו שלו, שמחמת היות הנאשם חולה בשעת מעשה אין הוא בר-עונשין, ועדיין הוא חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפז בבית חולים.

* נתקבל בכנסת ביום ז' בתמוז תשט"ו (27 ביוני 1955) ; הצעת החוק ודבריו הסבר נתפרסמו בה"ח 2:30, תשט"ו, עמ' 90.

¹ ע"ר 1940, תוס' 1 מס' 1065, עמ' 191.

(ג) צו בית משפט לפי סעיף קטן (א) או לפי סעיף קטן (ב), דינו, לענין ערעור, כדין הרשעה.

(ד) כדי לאפשר לבית המשפט להכריע אם יש מקום ליתן צו לפי סעיף זה, רשאי הוא לצוות, לפי בקשת בעל דין או ביזמתו שלו, שהנאשם ייבדק בדיקה רפואית, וכן, אם יש צורך בכך, שיאושפו בבית חולים.

(ה) צו לפי סעיף זה יבוצע על ידי פסיכיאטר מחוזי; בית המשפט לא יפרש בית חולים מסויים שבו יאושפו החולה, ובית חולים שנקבע לכך על ידי הפסיכיאטר המחוזי, או מטעמו, יאשפו את האדם הנזכר בצו.

7. (א) ניתנו צו בית משפט לפי סעיף 6 או הוראת פסיכיאטר מחוזי או תעודת רופא, לאשפוזו של חולה בבית חולים, והחולה מסרב לאשפוזו, רשאי הפסיכיאטר המחוזי להורות על אשפוזו של החולה בעל כרחו (להלן — הוראת אשפוז).

(ב) העתק הוראת האשפוז יישלח מיד ליועץ המשפטי לממשלה.

(ג) היה רופא סבור כי אשפוזו של חולה אינו סובל דיחוי, והחולה אושפו בעל כרחו, ישוחרר החולה, אם לא נתקבלה הוראת אשפוז תוך חמישה ימים מיום אשפוזו.

8. רשאי פסיכיאטר מחוזי, בהוראת אשפוז —

(1) למנות מטפלים, שיבצעו את ההוראה;

(2) להורות כי מבצעי ההוראה כאמור יהיו זכאים לקבל את עזרת המשטרה בשעת הצורך;

(3) לקבוע את בית החולים בו יאושפו החולה;

(4) להסמיק את מבצעי הוראת האשפוז להיכנס לבית החולה, לבית חולים או לחצרים אחרים המפורטים בהוראת האשפוז כדי לבצעה;

(5) לקבוע את תנאי האשפוז.

9. (א) על קבלת חולה לבית חולים ועל שחרורו יודיע המנהל מיד לשר הבריאות; פרטי ההודעות ודרכי מסירתן ייקבעו בתקנות.

(ב) בסעיף זה „שחרור“, לרבות שחרור לנסיון.

10. אושפו חולה בבית חולים ואין החולה מסוגל לדאוג לנכסיו, יודיע על כך מיד הפסיכיאטר המחוזי לאפוטרופוס הכללי.

11. כל אדם רשאי להגיש לועדה פסיכיאטרית ערר על אשפוזו של חולה בבית חולים שלא על פי צו בית המשפט.

12. (א) ועדה פסיכיאטרית תתמנה על ידי שר הבריאות, ועל מינויה תפורסם הודעה ברשומות ובה יפורט אזור שיפוט.

(ב) ועדה פסיכיאטרית תהיה של שלושה אלה:

(1) אדם שהוא כשיר להתמנות שופט שלום (להלן — חבר משפטי), והוא יתמנה על פי הצעת שר המשפטים;

(2) רופא בשירות המדינה;

(3) רופא למחלות נפש שייבחר מתוך רשימת מועמדים אשר תוגש לשר הבריאות על ידי ההסתדרות הרפואית בישראל.

(ג) שר הבריאות ימנה סגן לכל חבר הועדה הפסיכיאטרית; כשירותו של סגן ככשירותו של חבר.

(ד) החבר המשפטי ישמש יושב ראש הוועדה כשהיא דנה בעררים, והרופא בשירות המדינה ישמש יושב ראש הוועדה כשהיא דנה בענינים אחרים.

סמכויות חקירה של הפסיכיאטר המחוזי

13. פסיכיאטר מחוזי רשאי להיכנס לכל בית חולים ולערוך בו כל חקירה או בדיקה הנראית לו דרושה לשם פיקוח יעיל על הטיפול בחולים ועל קיום הוראות חוק זה, ומנהל בית חולים וכל עובדיו חייבים לענות לו תשובות מלאות וכנות על כל שאלותיו.

תסקירים

14. שר הבריאות רשאי, בתקנות, להטיל על מנהלי בתי חולים להגיש לו, או למי שיקבע לכך, תסקירים, בצורה ובמועדים שיקבע, על הטיפול בחולים שאושפזו בבתי החולים תחת הנהלתם ועל הסדרים הקיימים בבתי חולים לטיפול בחולים.

אמצעי כפיה וסמים מסוכנים

15. (א) המשתמש בבית חולים כלפי חולה באמצעי כפיה שלא על פי פקודת רופא או באישורו, אשם בעוון.

(ב) כל שימוש באמצעי כפיה כלפי חולה יירשם בפנקס מיוחד; טפסי הפנקס המיוחד ודרך ניהולו ייקבעו בתקנות.

(ג) שר הבריאות רשאי, בתקנות, לתת הוראות כלליות בדבר השימוש באמצעי כפיה, או בתרופות המכילות סמים מסוכנים, תוך כדי טיפול בחולים.

(ד) בסעיף זה —

(1) „אמצעי כפיה“, לרבות בידוד, כתונת כפיה, כבילה;

(2) „סם מסוכן“ — כמשמעותו בפקודת הסמים המסוכנים, 1936.²

שהרור חולה על ידי מנהל

16. פרט לאמור בסעיף 17, רשאי מנהל לשחרר חולה מבית החולים, אם בדק את החולה ומצא כי חזר לאיתנו, או שהחולה אינו טעון עוד אשפוז בבית החולים לשם הגנה על הציבור.

שחרור חולה שאושפז על פי צו בית המשפט

17. (א) אושפז חולה בבית חולים על פי צו בית המשפט לפי סעיף 6, וועדה פסיכיאטרית סבורה כי יש לשחררו, תקבע הוועדה את מועד שחרורו; הודעה על מועד השחרור תימסר לשר הבריאות ולפרקליט המחוז.

(ב) אושפז נאשם בבית חולים, לאחר שבית המשפט מצא כי אין הוא מסוגל לעמוד בדין מחמת היותו חולה, והנאשם שוחרר מבית החולים לפי סעיף קטן (א), רשאי היועץ המשפטי לממשלה להורות כי יועמד לדין על העבירה בה הואשם לראשונה.

התנדרות לשחרור חולה

18. התנגד קרובו של החולה או האפוטרופוס על גופו לשחררו מבית החולים, אין לשחרר את החולה מבית החולים אלא באישור פסיכיאטר מחוזי.

ערר על אישחרור

19. ביקש אדם שחולה ישוחרר מבית חולים והמנהל סירב לשחררו, רשאי המבקש להגיש לוועדה הפסיכיאטרית ערר על החלטת המנהל.

העברת החולה לבית חולים אחר

20. חולה שאושפז בבית חולים, אין להעבירו לבית חולים אחר אלא באחד מאלה:

(1) בהסכמתו;

(2) לפי בקשת קרובו של החולה או האפוטרופוס על גופו או בהסכמתם, ובהסכמתם בכתב של מנהל בית החולים שבו אושפז החולה לראשונה ושל מנהל בית החולים שאליו יועבר;

(3) על פי הוראות פסיכיאטר מחוזי.

² ע"ר 1986, תוס' 1 מס' 577, עמ' 130.

21. היה מנהל סבור כי חולה שאושפז טעון העברה לבית חולים אחר, ולא נתמלא אף אחד מן התנאים האמורים בסעיף 20, או אם ביקש קרובו של החולה או האפוטרופוס על גופו להעביר את החולה לבית חולים אחר, ולא השיג לכך את הסכמתו של מנהל בית חולים כאמור בסעיף 20, יכריע בדבר הפסיכיאטר המחוזי של המחוז שבו נמצא בית החולים שאליו מבקשים להעביר את החולה; המבקש רשאי להגיש לוועדה הפסיכיאטרית ערר על החלטת הפסיכיאטר המחוזי.

שחרור לנסיון

22. (א) מנהל רשאי לשחרר חולה לנסיון לתקופה מסויימת או למטרה זמנית, אם הוא סבור כי שחרור כזה עשוי להועיל לחולה.

(ב) חולה שאושפז לפי צו בית המשפט לפי סעיף 6, לא ישוחרר לנסיון או למטרה זמנית לפי סעיף זה, אלא באישור ועדה פסיכיאטרית.

(ג) חולה ששוחרר לנסיון או למטרה זמנית לפי סעיף זה, רשאי המנהל ששחררו לדרוש החזרתו בכל עת לבית החולים.

(ד) דרש מנהל החזרתו של חולה לפי סעיף קטן (ג) והחולה לא חזר, רשאי פסיכיאטר מחוזי, על פי בקשת המנהל, לתת הוראת אשפוז כמשמעותה בסעיפים 7 ו-8.

סמכויות ועדה
פסיכיאטרית

23. (א) כל הסמכויות הנתונות לפי חוק זה לפסיכיאטר מחוזי, נתונות גם לוועדה פסיכיאטרית.

(ב) ועדה פסיכיאטרית כשהיא דנה בעררים לפי חוק זה, נתונות לה גם הסמכויות שאפשר להעניקן לוועדת חקירה לפי סעיף 5 לפקודת ועדות חקירה³.

סדרי דיון
בעררים

24. (א) ועדה פסיכיאטרית כשהיא דנה בעררים לפי חוק זה, רשאית לדון בנוכחות החולה או בהיעדרו, בפומבי או בדלתיים סגורות, ככל שייראה בעיניה; דיוניה לא ייפסלו בשל כך בלבד, שלא ניתנה הודמנות לחולה או לבא כוחו או לטוען אחר להתייצב ולטעון לפניו, ובלבד שהחולה נבדק לפחות פעם אחת על ידי רוב חברי הוועדה.

(ב) צורת הערר, דרכי הגשתו וסדרי דיוניה של הוועדה בערר, במידה שלא נקבעו בחוק זה, ייקבעו בתקנות; ובמידה שלא נקבעו בתקנות, ייקבעו על ידי הוועדה.

ערעור

25. (א) על החלטת ועדה פסיכיאטרית בערר לפי סעיפים 11 או 19 רשאים היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, החולה, קרובו או האפוטרופוס על גופו, לערער לפני בית משפט מחוזי.

(ב) שר המשפטים יקבע, בתקנות, דרכי הערעור וסדרי הדיון בו.

זכויות החולה

26. (א) חולה שאושפז בבית חולים רשאי —

(1) לשלוח ולקבל מכתבים סגורים וצורות דואר אחרים;

(2) לקבל אורחים בזמנים שיקבע מנהל בית החולים.

(ב) רשאי המנהל להגביל זכויותיו של החולה לפי סעיף זה במידה שהדבר דרוש לדעתו מטעמים רפואיים, ובלבד שלא תוגבל זכותו של החולה לשלוח מכתבים סגורים לעורך דינו, לשר הבריאות וליועץ המשפטי לממשלה.

נכסיו החולה

27. (א) אושפז חולה בבית חולים, ואין אפוטרופוס טבעי עליו, והפסיכיאטר המחוזי הודיע לאפוטרופוס הכללי שאין החולה מסוגל לדאוג לנכסיו, רואים את האפוטרופוס הכללי כמנהל הנכסים של החולה כל עוד לא נתמנה על נכסיו אפוטרופוס.

(ב) האפוטרופוס הכללי רשאי, אם הוא רואה צורך בכך, לכנס את נכסיו החולה,

³ חוקי א"י, כרך א', פרק כ"א, עמ' 152.

לקנות אחיזה ולהחזיק בהם, לעשות לגבי הנכסים כל פעולות שאינן סובלות דיחוי, לרבות מילוי התחייבויות כספיות, וכן רשאי הוא לייצג את החולה בכל הליך משפטי בענין נכסיו. (ג) הוראות הסעיפים 7, 8 ו-21 לפקודת האפוטרופוס הכללי, 1944⁴, יחולו על הנהלת רכושו של החולה, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

(ד) בסעיף זה —

„נכס“, לרבות מקרקעים ומטלטלים, זכות בנכס, כספים, מוניטין וכל זכות בחבר בני אדם או בניהולו.

סודיות 28. (א) מי שהגיעה אליו, תוך כדי ביצוע חוק זה או בקשר עם ביצועו, ידיעה בדבר חולה, חייב לשמרה בסוד ולא לגלותה אלא במידה שיש בכך צורך לשם ביצוע חוק זה והתקנות שהותקנו על פיו, או אם הורשה לכך על ידי בית המשפט, אך אין הוא פטור מהחובה לענות על שאלות שמציג לו מי שמוסמך לערוך חקירות על ביצוע עבירות. (ב) אין סעיף זה בא לאסור על רופא למסור ידיעות על מצבו של החולה לבני משפחתו ולידידיו.

עונשין 29. (א) רופא הנותן תעודה לצורך הסעיפים 2 או 22 כשהוא יודע כי האדם הנזכר בה אינו חולה, או כשלא עשה מאומה כדי להיווכח אם הוא חולה או לא, דינו — מאסר עשר שנים.

(ב) מי שגרם בידועים לאשפויו של אדם בבית חולים לפי חוק זה ללא צורך או שלא כדין, דינו — מאסר חמש שנים.

(ג) מי שהפר או לא קיים הוראה שניתנה כדין על ידי פסיכיאטר מחוזי או ועדה פסיכיאטרית, דינו — מאסר שנתיים.

(ד) העושה מעשה או הנמנע מעשות מעשה כדי לשלול מאדם זכות הניתנת לו לפי חוק זה או להכביד על מימושה, וכן העובר עבירה על הוראות חוק זה שאין עונש אחר בצדה, דינו — מאסר שנה אחת.

שמירת דינים אחרים 30. (א) הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין אחר ולא לגרוע מהן, ובפרט — אך מבלי לפגוע בכלל — אין חוק זה בא לגרוע מזכותו של אדם לבקש סעד בבית המשפט הגבוה לצדק.

(ב) הוראות הסעיפים 6, 16, 17 ו-22 לא יחולו על מי שהובא לדין או אושפז בבית חולים על פי החוק המסדיר שפיטת חיילים בבתי דין צבאיים.

ביטול 31. בטלים —

(1) החוק העותומני בדבר מקלט למשוגעים מיום 19 צפר 1293 3) במרס 1892;

(2) סעיף 21 לפקודת שיפוט בתי משפט השלום, 1947⁵;

(3) סעיף 54 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (שפיטה על פי כתב אישום)⁶.

ביצוע ותקנות 32. שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

ד ב י ו ס ף
שר הבריאות

מ ש ה ש ר ת
ראש הממשלה

י צ ח ק ב ן - צ ב י
נשיא המדינה

⁴ ע"ר 1944, תוס' 1 מס' 1380, עמ' 110.
⁵ ע"ר 1947, תוס' 1 מס' 1612, עמ' 224.
⁶ חוקי א"י, כרך א', פרק 5"ו, עמ' 446.